

Царьова І. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

СКЛАДНЕ СИНТАКСИЧНЕ ЦІЛЕ В ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТАХ

У статті проаналізовано особливості синтаксичних вимірів функціонування складного синтаксичного цілого в сучасному юридичному тексті. Зокрема, увагу зосереджено на низькому рівні експлікації синтаксичної зв'язності тексту на формально-синтаксичному рівні. Доведено вагомість обґрунтування основних питань тексту акта правозастосування, які привертають увагу юристів під час юридико-лінгвістичного тлумачення. Постулюється ідея про відносну самостійність речень у правничому тексті. Мінімальною текстовою одиницею сучасного юридичного тексту є відносно самостійне, самодостатнє у змістовому та синтаксичному планах речення, що реалізує законодавчу настанову в проєкції на функціональні семантико-стилістичні категорії оптимальності та стандартизованості. З'ясовано, що на початковому етапі провідним аспектом є аналіз правил поєднання висловлювань у надфразовій єдності, складне синтаксичне ціле, абзаци. Специфіку мови сучасного юридичного тексту становлять також структури, у яких уживається ціла низка термінологічних словосполучень. Структура складного синтаксичного цілого тяжіє до стандартизованості, зокрема, виділено два найбільш регулярні типи складних синтаксичних цілих у структурі сучасного юридичного тексту: контактний і дискантний. Характерною рисою лексичної заміни як засобу синтаксичного зв'язку між ССЦ та реченнями у складі кількареченнєвого ССЦ є наявність у наступних реченнях дейктичних компонентів. Наголошено, що дейктичні компоненти, що пов'язують речення у складі ССЦ у юридичному тексті, здебільшого співвідносні з другорядними компонентами. Акцентовано увагу на багаторівневості системи синтаксичних вимірів сучасного юридичного тексту, що підтверджує здатність одиниць синтаксичного рівня мови формувати диференційні ознаки функціонального стилю.

Ключові слова: дейктичний компонент, складне синтаксичне ціле, синтаксема, текст, юридичний текст, функціональний синтаксис, членування тексту.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розбудови правової держави особливої ваги потребує обґрунтований підхід до формування законодавства. Прийняття нових (кримінального, цивільного, господарського та інших) кодексів засвідчило термінологічні та синтаксичні проблеми змісту. У руслі когнітивної парадигми сучасний юридичний текст осмислюється як складний знак, що виражає знання правника про дійсність і втілюється у нормативних актах у вигляді концептів, сукупність яких надає уявлення про правову картину світу. Під час дослідження юридичного тексту важливо враховувати таку його особливість, як наявність змістовно-концептуальної та змістовно-підтекстової інформації, що тісно пов'язані між собою. Оскільки складне синтаксичне ціле (далі – ССЦ) увійшло в систему одиниць синтаксису тільки в другій половині ХХ ст., то постає потреба вивчення структурно-семантичних одиниць юридичної мови, засоби формування якої принципово відрізняються від засобів формування багаточленного складного речення. Багатогранність цього

поняття уможливило його вивчення з боку мови, тексту, комунікації тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велику роль у вивченні ССЦ відіграло вчення чеського лінгвіста В. Матезіуса [5] та його послідовників про актуальне членування речення. Активне дослідження проблематики ССЦ розпочато в 60–70 рр. ХХ ст. Особливості ССЦ досліджували вчені В. Дреслер, О. Москальська, І. Вихованець, К. Городенська, А. Грищенко, С. Бевзенко, А. Загнітко, О. Пономарів та інші. Правознавці нехтують синтаксисом юридичного тексту, концентрують увагу на змісті та його лексичній реалізації. Д. Керімов з'ясовує мовні особливості законодавчого тексту у зв'язку з проблемою вдосконалення мови закону й стосовно синтаксису обмежується окремими «побажаннями» щодо стрункості та зв'язності тексту й уникнення стереотипізованих мовних зворотів із нечітким, розмитим значенням [6, с. 96–97]. О. Піголкін висловлює низку побажань стосовно синтаксичного оформлення законодавчого тексту (уникнення невиправданого вживання дієприк-

метникових і дієприслівникових зворотів, підрядних речень, складного відмінкового керування як ланцюжка відмінкових форм та іншого), а також аналізує загальні особливості мовно-правової норми, не диференціюючи лексичні та граматичні риси [3, с. 18–35] тощо. У зв'язку з вивченням історичних особливостей загальної структури законодавчого тексту (Л. Ажнюк) та окремих аспектів граматичної структури (В. Рогожа, О. Білоусова [2]) синтаксис юридичного тексту у 80–90-тих рр. ХХ ст. стає самостійним об'єктом дослідження лінгвістів. Ці праці встановлюють загальні засади дослідження законодавчого тексту. Отже, в українській лінгвістиці проблема синтаксичної структури юридичного тексту залишається не розв'язаною.

Постановка завдання. Поняття «структура юридичного тексту» охоплює всі загальні та конкретні прояви його побудови – вислови, сюжет, композицію, даючи змогу таким способом виявити не лише кожне з них, але і їхню координацію та підпорядкованість структури тексту як цілого. Юридичний текст має особливе місце серед інших видів текстів (художній, публіцистичний тощо) унаслідок того, що він здійснює безпосередній владний вплив на поведінку людини, а також забезпечує обґрунтування поданої в ньому інформації. Помилки, пов'язані з будовою і розумінням правових приписів, можуть бути, зокрема, пояснені саме тим, що об'єктом розгляду й дослідження бувають відірвані від контексту, не пов'язані між собою елементи (слова, словосполучення, речення тощо). Це зумовлює вагомість обґрунтування основних питань тексту акта правозастосування, які привертають увагу юристів під час юридико-лінгвістичного тлумачення [1, с. 120]. Отже, актуальним убачаємо описати ССЦ як структурно-семантичну одиницю синтаксису сучасного юридичного тексту.

Виклад основного матеріалу. Юридичний текст – це словесно-документальний вираз волевиявлення суб'єкта правозастосування. Відповідно, підкреслюємо той факт, що побудова структури та змісту тексту права є певною процедурою втілення вимог юридичної техніки у вигляді відповідного проекту акта. Однак утілення правил і прийомів юридичної техніки здійснюється не хаотично, а підпорядковано певним правилам побудови цілісного юридичного документа.

Представники сучасного функціонального синтаксису розмежовують низку синтаксичних одиниць: словоформа – словосполучення – речення (просте, складне) – складне синтаксичне ціле

(І. Вихованець, Г. Золотова, Ч. Філлмор, С.-К. Дік, В. Матезіус).

На початковому етапі провідним аспектом є аналіз правил поєднання висловлювань у надфразовій єдності, складне синтаксичне ціле, абзаци. Специфіку мови сучасного юридичного тексту становлять також структури, у яких уживається ціла низка термінологічних словосполучень. Кожне окреме терміносполучення має конкретне фіксоване значення: *Готуванням до злочину є підшукування або пристосування засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змова на вчинення злочину, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення злочину* (ККУ, Р. III (ЗЧ), ст. 14). Термінологічні словосполучення різної структури містять у своєму складі компонент *право* як в однині, так і в множині: **прикметник + право**: *авторське право, виборче право, суміжні права, законні права*: *Порушення авторського права і суміжних прав* (ККУ, Р. V (ЗЧ), ст. 176). Словосполучення-терміни можуть відповідати моделі: **право + іменник у Р. в.**: *право придбання*; **злочин + прикметник + іменник у Р. в.**: *злочини невеликої тяжкості, злочини середньої тяжкості*. Залежний іменник у формі Р. в. нерідко поширюється факультативними компонентами, що вносять у зміст речення додаткову інформацію, тобто ускладнює просте термінологічне словосполучення, наприклад: **Організатор організованої групи чи злочинної організації підлягає кримінальній відповідальності за всі злочини, вчинені організованою групою чи злочинною організацією, якщо вони охоплювалися його умислом** (ККУ, Р. VI (ЗЧ), ст. 30). Варіант цієї структури може становити поєднання заданої моделі з іменником в Ор. в.: *Повторність, передбачена частиною першою цієї статті, відсутня у разі вчинення продовжуваного злочину, який складається з двох або більше тотожних діянь, об'єднаних єдиним злочинним наміром* (ККУ, Р. V (ОЧ), ст. 184); **Вчинення фінансових операцій та інших угод із грошовими коштами та іншим майном, здобутими завідомо злочинним шляхом** (ККУ, Р. VII (ОЧ), ст. 209).

Стандартні принципи членування тексту застосовні до юридичного тексту тільки частково. Проілюструємо це на прикладі довільно взятої статті з Цивільного кодексу України:

Стаття 28. Ім'я фізичної особи

1. Фізична особа набуває прав та обов'язків і здійснює їх під своїм ім'ям.

Ім'я фізичної особи, яка є громадянином України, складається із прізвища, власного імені та по

батькові, якщо інше не впливає із закону або звичаю національної меншини, до якої вона належить.

2. Під час здійснення окремих цивільних прав фізична особа відповідно до закону може використовувати псевдонім (вигадане ім'я) або діяти без зазначення імені.

3. Ім'я фізичній особі надається відповідно до закону.

Мінімальна одиниця тексту – ССЦ, що об'єднує мінімум два речення. Цитована стаття складається з чотирьох відносно самостійних частин. За всіма критеріями кожна з частин набуває ознак ССЦ: виокремлена абзацом, завершена й структурно цілісна та не виявляє при цьому експліцитних синтаксичних зв'язків із попереднім чи наступним уривком тексту.

Синтаксеми як мінімальні одиниці обов'язково передбачають входження в більшу одиницю, якою є речення. У семантично простому реченні функціонують два типи синтаксем – субстанціальні та предикатні, ядерними в семантико-синтаксичній структурі елементарних конструкцій виступають предикатні синтаксеми, які підпорядковують собі субстанціальні і визначають їхню кількість і властивості: *особа вчинила злочин = особа має злочин*; дериваційні відношення між компонентами парадигми речення мають неоднаковий характер, хоча водночас видозміни речення не порушують необхідних у цих процесах меж семантико-синтаксичної тотожності синтаксичних одиниць. Загальновизнаним є той факт, що універсальними способами передачі значення посесивності є дієслова *мати* і *бути*, які формують валентну рамку із двох облігаторних актантів (Н. Арутюнова, І. Данильчук): 1) *має передувати наслідкам*; 2) *має бути* умовою, без якої не було б наслідку (принцип *conditio sine qua non*); 3) за своїми властивостями, як правило, *має спричиняти саме такі наслідки, тобто наслідки мають бути* закономірним результатом вчиненого діяння.

Лінгвістична традиція виокремлює два типи синтаксичного зв'язку ССЦ [9, с. 342] в тексті: контактний (найпоширенішими засобами ланцюжкового зв'язку між реченнями є лексична заміна й засоби актуального членування речення) і дистантний (малопродуктивний і представлений переважно вживанням так званих законодавчих посилань).

Характерною рисою лексичної заміни як засобу синтаксичного зв'язку між ССЦ та реченнями у складі кількареченневого ССЦ є наявність у наступних реченнях дійктичних компонентів,

що вказують на окремі частини попереднього речення (речень) або на все речення загалом: *Установа створюється на підставі індивідуального або спільного установчого акта, складеного засновником (засновниками). Установчий акт може міститися також і в заповіті. До створення установи установчий акт, складений однією або кількома особами, може бути скасований засновником (засновниками) (ЦКУ, ст. 87) –* дійктичний компонент (підмет) – вказує на весь зміст попереднього речення.

Дослідження дійктичних компонентів (до яких традиційно зараховують лише вказівні та особові займенники й деякі займенникові прислівники місця і часу) залишається актуальним, адже їхній лінгвістичний статус у структурі юридичного тексту не зовсім визначений. Дійктичні компоненти, що пов'язують речення у складі ССЦ у юридичному тексті, здебільшого співвідносні з другорядними компонентами (означення: *цей, такий, інший, подібний* та інші) або із змістом речення цілком (*відповідно до цих критеріїв, при цьому, у іншому випадку, у такому випадку, це питання* та інші). На відміну від художнього стилю, у тексті права головні та другорядні компоненти речення й залежні від них обов'язкові компоненти прислівної залежності піддаються лексичній заміні тільки в межах одного речення, на межі двох речень, об'єднаних у ССЦ, така заміна неможлива: *Для проведення перевірок і визначення наявності або відсутності заборгованості із сплати податків, зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових коштів до Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування ліквідаційна комісія (ліквідатор) забезпечує своєчасне надання податковим органам і Пенсійному фонду України, фондам соціального страхування документів юридичної особи (її філій, представництв), зокрема первинних документів, реєстрів бухгалтерського та податкового обліку. До моменту затвердження ліквідаційного балансу ліквідаційна комісія (ліквідатор) складає та подає податковим органам, Пенсійному фонду України та фондам соціального страхування звітність за останній звітний період (ЦКУ, ст. 111).* У реченнях без змін повторюються складені терміни *Пенсійному фонду України, фондам соціального страхування*.

Дійктична заміна спорадично трапляється в законодавчому тексті, але відчутна виразна тенденція до уникнення подібних заміни із стилістичних і прагматичних міркувань, оскільки

зміст такого речення розмивається. Використання займенникових форм не є типовим явищем для юридичних текстів. Рідко в назвах статей ужито особові займенники, а в назвах розділів вони взагалі відсутні: *Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем* (ККУ, ст. 191); *Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї* (ККУ, ст. 193); *Приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і зверненнями громадян та їхніх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними* (КУпАП, ст. 82-3); *Право опікуна та піклувальника на плату за виконання ними своїх обов'язків* (ЦКУ, ст. 73). Усього в назвах статей юридичних текстів особові займенники я (*ми*), ти (*ви*), він, вона, воно (*вони*) вжито: у ККУ – 15 разів, у ЦКУ – 17 разів, у КУпАП – 3 рази.

Найчастіше в назвах розділів і статей вживаються присвійні займенники *його* (*її, їхній*), зазвичай у родовому відмінку множини: *Пошкодження водогосподарських споруд і пристроїв, порушення правил їхньої експлуатації* (КУпАП, ст. 61); *Порушення рівноправності громадян залежно від їхньої расової, національної належності або релігійних переконань* (ККУ, ст. 161); *Права житлово-будівельного (житлового) кооперативу та їхніх членів на квартиру в будинку кооперативу* (ЦКУ, ст. 384); *Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення* (ККУ, ст. 200), та інші, рідше – у родовому відмінку однини: *Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення* (ЦКУ, гл. 79); *Незаконне вивезення з України і ввезення на її територію об'єктів тваринного і рослинного світу* (КУпАП, ст. 88); *Злочин, його види та стадії* (ККУ, розділ III ЗЧ); *Вина та її форми* (ККУ, розділ V ЗЧ); *Умисел і його види* (ККУ, ст. 24); *Правові наслідки вчинення правочину малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності* (ЦКУ, ст. 221). Усього в назвах розділів присвійні займенники *його* (*її, їхній*) вжито: у ККУ – 4 рази в розділах, у назвах статей – 22 рази; у КУпАП – у розділах відсутні, у назвах статей – 15 разів; у ЦКУ – 1 раз у розділах, у назвах статей – 22 рази.

У назвах статей фіксується присвійний займенник *свій* (*своя, своє, свої*): у ККУ – 3 рази, який вказує на належність предмета будь-якій особі, що є суб'єктом дії: *Умисне вбивство матір'ю своєї*

новонародженої дитини (ККУ, ст. 117); *Примусування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків* (ККУ, ст. 280); *Неповідомлення капітаном назви свого судна під час зіткнення суден* (ККУ, ст. 285). У назвах статей ЦКУ фіксується присвійний займенник *свій* (*своя, своє, свої*) 1 раз: *Право опікуна та піклувальника на плату за виконання ними своїх обов'язків* (ЦКУ, ст. 73).

У назвах розділів уживається означальний займенник *інший* (*інша, інше, інші*): у ККУ – 2 рази: *Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини й громадянина* (ККУ, розділ V ОЧ); *Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення* (ККУ, розділ XIII ОЧ), але частіше вживається в назвах статей: *Псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель* (КУпАП, ст. 52); *Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені у нетверезому стані внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин* (ККУ, ст. 21); *Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів із безпечною ведення робіт у галузях промисловості* (КУпАП, ст. 93); *Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди* (ЦКУ, ст. 22); *Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хворобою* (ККУ, ст. 130); *Перехід частки (її частини) учасника у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю до іншої особи* (ЦКУ, ст. 147); *Заготівля, переробка або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції* (КУпАП, ст. 42-2). Усього в назвах статей ККУ означальний займенник *інший* (*інша, інше, інші*) зафіксовано 17 разів, причому в ст. 410 двічі: *Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем*; у КУпАП – 30 разів, у ЦКУ – 36 разів. У всіх випадках і в назвах розділів, і в назвах статей означальний займенник *інший* (*інша, інше, інші*) вжито для відмежування означуваних предметів або явищ від уже відомих.

У назвах статей вживається вказівний займенник *такий* (*така, таке, такі*): у ККУ – 4 рази, у КУпАП – 5 разів, у ЦКУ – не зафіксовано: *Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних*

засобів, психотропних речовин або їхніх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з **таким** обладнанням (ККУ, ст. 313); *Строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню* (КУпАП, ст. 39); *Несанкціоновані збут або поширення інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації* (ККУ, ст. 361-2).

Дистантний синтаксичний зв'язок представлений переважно вживанням законодавчих посилань. Посилання на закон використовують у судово-процесуальній документації (позовних заявах, протоколах, скаргах тощо) [7, с. 108–109], однак функції посилання на закон у різних типах тексту істотно відрізняються. У судово-процесуальних текстах посилання на закон відображають мотивування прийнятого рішення, сам процес прийняття рішення або розкривають характер дії, узагальнюють, конкретизують подієву чи констативну інформацію в документі [4, с. 11], а в законодавчому тексті посилання на закон є формою законодавчого дейксису (вказує на правову норму, не називаючи її), що слугує засобом компактності викладу, уникнення зайвих повторів.

Експліцитне посилання у формі адвербіального компонента прислівної залежності виражається іменниково-приймениковими сполуками:

1) відповідно до + іменник у формі родового відмінка із залежними словами: відповідно до вимог статті 272 цього Кодексу; відповідно до положень частини другої цієї статті; відповідно до статті 391 цього Кодексу;

2) згідно з + іменник у формі орудного відмінка із залежними словами: згідно з положеннями частин п'ятої – десятої статті 257 цього Кодексу; згідно з цією статтею.

Наступний етап – це когнітивно-орієнтований аналіз тексту, який розглядається як результат

ментальних процедур з обробки, репрезентації та зберігання людських знань [8, с. 14]. Щодо аналізу тексту Кримінального кодексу України, то він чітко структурований (глави, розділи, статті тощо) для погодженості та єдності його частин. Це дає змогу вільно орієнтуватися в його змісті, а також надати чіткості системі викладення норм кримінального права. З цього випливає вже раніше згадане нами правило законодавчої техніки про єдність термінології в межах одного нормативно-правового акта. Якщо в ньому використано різні терміни, то це означає, що вони з волі законодавця мають різне значення. Звідси випливають два висновки: по-перше, дефініція, яка включена в «особливу частину» нормативно-правового акта, поширюється на всі статті останнього; по-друге, якщо дефініцію дано під час першого використання терміна, то діяти вона буде стосовно всіх статей, де надалі траплятиметься вже визначений термін.

Висновки і пропозиції. Установлення синтаксичних вимірів функціонування складного синтаксичного цілого в сучасному юридичному тексті з'ясувало низький рівень експлікації синтаксичної зв'язності тексту на формально-синтаксичному рівні та відносну самостійність речень у правничому тексті. Мінімальною текстовою одиницею сучасного юридичного тексту є відносно самостійне, самодостатнє у змістовому та синтаксичному планах речення, що реалізує законодавчу настанову в проєкції на функціональні семантико-стилістичні категорії оптимальності та стандартизованості. Структура складного синтаксичного цілого тяжіє до стандартизованості, зокрема, виділено два найбільш регулярні типи складних синтаксичних цілих у структурі сучасного юридичного тексту: контактний і дискантний. Багаторівневість системи синтаксичних вимірів сучасного юридичного тексту підтверджує здатність одиниць синтаксичного рівня мови формувати диференційні ознаки функціонального стилю.

Список літератури:

1. Бабаєв В. К., Баранов В. М., Толстик В. А. Теория права и государства. Москва : Юрист, 2003. 256 с.
2. Білоусова О. І. Граматична специфіка мови українського законодавства : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01. Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ, 2010. 20 с.
3. Боголюбов С. А., Казьмин И. Ф., Локшина М. Д. Язык закона / под ред. А. С. Пиголкина; ВНИИ сов. гос. стр-ва и законодательства. Москва : Юридическая литература, 1990. 189 с.
4. Губаєва Т. В. Грамматико-стилистические особенности юридических текстов (процессуальные документы) : дисс. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Баку, 1984. 189 с.
5. Матезиус В. Язык и стиль. *Пражский лингвистический кружок*. Москва, 1967.
6. Керимов Д. А. Культура и техника законотворчества. Москва : Юридическая литература, 1991. 158 с.

7. Красницька А. В. Юридичні документи: Техніка складання, оформлення та редагування : посібник. 2-е вид., допов. і перероб. Київ : Парламентське видавництво, 2006. 528 с.
8. Чернявская В. Е. Лингвистика текста. Лингвистика дискурса. Москва : ЛЕНАНД, 2014. 200 с.
9. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ : Академія, 2004. 408 с.

Tsareva I. V. COMPLEX SYNTAX PURPOSE IN LEGAL TEXTS

The article analyzes the features of syntactic dimensions of the functioning of a complex syntax purpose in a modern legal text. In particular, attention is focused on the low level of explication of the syntactic coherence of the text at the formal-syntactic level. The importance of substantiation of the main issues of the text of the law enforcement act, which attract the attention of lawyers in the legal-linguistic interpretation, is proved. The idea of relative independence of sentences in the legal text is postulated. The minimum textual unit of a modern legal text is a relatively independent, self-sufficient in semantic and syntactic terms sentence that implements the legislative guidelines in the projection on the functional semantic and stylistic categories of optimality and standardization. Found that at the initial stage, the leading aspect is the analysis of the rules of combination of statements in narratory cohesion, complex syntactic whole paragraph. The specificity of the language of modern legal text is the structure, which makes use of a number of terminological word-combinations. The structure of a complex syntax purpose tends to standardize, in particular, the two most regular types of complex syntax purpose in the structure of modern legal text are identified: contact and treble. A characteristic feature of lexical substitution as a means of syntactic connection between CSP and sentences in a multi-sentence CSP is the presence of deictic components in the following sentences. It is emphasized that the deictic components that connect the sentences in the SSC in the legal text are mostly correlated with the secondary components. Emphasis is placed on the multilevel system of syntactic dimensions of modern legal text confirms the ability of units of syntactic level of language to form differential features of functional style.

Key words: *deictic component, complex syntax purpose, syntaxema, text, legal text, functional syntax, articulation of the text.*